

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, drugo nadstropje.

..... Glasilo sloven skih rudarjev.

Avgust Bebel.

V zadnjih dnevih se je raznesla tužna vest, da je Avgust Bebel mrtev. Vest, ob kateri je zaplakal proletarijat celega sveta. Mož, ki je posvetil vse svoje življenje osvoboditvi delovnega razreda je nenadoma prenehal živeti. Z njim ne izgubi samo delavstvo v Nemčiji, temveč delavstvo celega sveta enega izmed svojih najodličnejših in najgorečnejših zagovornikov in voditeljev v razrednem boju. Kaj je Avgust Bebel bil skupni internacionali in kaj je za njo pomenil, se z besedami niti izraziti ne da. Izgubivši pred časom starše, se je v bednih razmerah izučil strugarskemu rokodelstvu. Moral je torej že v svojih mladih letih zakusiti vso trdo, trpljenja polno proletarsko življenje. Negova želja po vedi in znanju ga je kmalu kot strugarskega pomočnika privedla v eno izmed izobraževalnih društev, ki so stala takrat pod vodstvom liberalne stranke. Sodrug Bebel je bil navzlic svoji mladosti eden izmed prvih, ki je spoznal nepošteno namene, katere je liberalna stranka z delavci imela in je za to pomagal vresničiti stremiljenje, da se delavstvo od liberalne stranke loči. Postal je socialni demokrat in je bil kot tak po uvedbi splošne in enake volilne pravice leta 1867 izvoljen v nemški državni zbor, kateremu je pripadal do konca svojega življenja. Bebel torej ni bil samo voditelj danes najmočnejše stranke v Nemčiji, on je bil tudi njen soustanovitelj in njegovo življenje in delovanje je takorekoč del strankine zgodovine. Tako, kakor je bil Bebel vsled svoje proletarske skromnosti, plemenitega mišljenja, načelne zvestobe, svoje junaške bojevitosti in zvestobe svojega prepričanja visoko čislán, tako je tudi vzbujal strah pri svojih nasprotnikih. Toda niti njegovi najzagrizenejši nasprotniki ne morejo danes drugače, kakor Bebelu z ozirom na njegov čisti in pošten značaj in zvestobo svojih načel ter poštenosti sploh v boju delavstva, izrekati priznanje. Za mnoge stvari, ki jih danes šteje delavstvo med svoje pridobitve, se ima zahvaliti požrtvovalnemu delovanju in sodelovanju sedaj mrtvega Bebela.

Ko so nekoč na severnem Češkem rudarji iz obuposti nad slabim položajem, v katerem so se nahajali, stopili v stavko, da zabranijo nadaljno poslabšanje svojih razmer, je prihitel tudi Bebel preko mej, da prouči vzroke in da tudi tukaj stoji pomagajoč zatiranim jamskim sužnjem ob strani. Da je bil Bebel s celim srcem vdan strankinemu gibanju dokazuje najboljša dejstva, da je kratkih par ur pred svojo smrtjo obvestil izvrševalni odbor stranke v Berlinu, da se udeleži strankinega zbora v Jeni, kar mu

pa ni bilo več prisojeno. In tako je neizprosna smrt v celotni internacionali napravila vrzel, katero bo gotovo prav težko izravnati.

Besede, ki jih je Bebel tekom svojega 50-letnega delovanja govoril in napisal, njegova dejanja, katere je s požrtvovanjem vseh svojih moči izvršil in kar je za stranko pretrpel, to vse ne bo šlo z njim vred v grob, temveč bo v srcih delavstva živelo vse večne čase.

Tudi mi rudarji žalujemo s probujenim delavstvom celega sveta ob smrti tega nenadomestljivega in nepozabnega moža, kateremu bomo z ostalim delavstvom vred vedno ohranili časten spomin. Slava mu.

Razredni boj.

Far, plemič in kapitalist, vsi se križajo če slišijo to besedo. Meščanske stranke proklinjajo razredni boj in sicer po njih trditvi radi tega, ker ljubijo ves svoj narod in iz zgolj ljubezni do nega snujejo »nestrankarske« krščanske in narodne delavske organizacije. Nadejajo se, da bodo s pomočjo slednjih odvrnili od delavstva grozen razredni boj, delavstvo pa potisnili v sredino med farje, delo in kapital. Le ena stranka vstraja nemoteno na stališču razrednega boja in ta je: socialna demokracija. Ravno radi tega jo tudi britko sovražijo vse in nasprotniki se poslužujejo najumazanejših sredstev, da jo z njimi blatijo.

Če hoče kdo postati med krščanskimi politikami upliven, potem se loti uničevanja socialne demokracije in v dosego tega cilja zadostuje, če vedno in vedno zopet poudarja njeno razrednostališče, kar je baje najbolj nevarno današnjemu družabnemu redu. Če se hoče oplašiti kmeta ali pa malega obrtnika pred nami in mu zapoditi strah v vse kosti, potem že zadostuje obupen klic: Stran od socialnih demokratov, oni so razredni boj!

Kako je neki to, da imajo vladajoči krogi ravno pred razrednim bojem socialne demokracije tako velik strah, ker vendar vsak, kdorkoli hoče zasledovati razmere, prav lahko vidi, da je ta razredni boj faktičen in da ga je opazovati na tisočih živih primerov. Boj med interesi kmetijstva in industrijalnimi interesi je razredni boj, veliki kapital uničuje v razrednem boju malo obrt in interesi agrarcev in konzumentov so naravnost nasprotni izprtijam, stavkam, bojpotom, pasivnim odporom in vse nam jasno kaže nespravna nasprotja med kapitalom in delom.

In vzlic temu naj bi bil razredni boj zločin in njega poudarjanje škodljivo današnjemu družabnemu redu. Buržvazija ima dvoje vzrokov, da je brezmejno hinavščino spravila v svoje moderno razredno in strankarsko življenje.

Vladajoči krogi namreč čutijo, da pomenja proletarski razredni boj popolno emancipacijo proletarijata od vodstva po buržvaziji in da je ta stran najobčutnejša. Proletarski razredni boj je visoko stališče delavca, raz katero mu je mogoče opazovati bestialne posledice kapitalizma. Zasleduje jih lahko v vseh podrobnostih, opazuje pa tudi lahko, kako popolnoma ločen je razred posedujočih od vseh človeških čutov. Če je enkrat to opazil, potem je za vedno odtegnjen vplivu kapitalističnega razreda, kajti spoznal je, da je vladajoči razred, razred parasitov, ki životari na njegove stroške in da stremi izkoriščevalni način kapitalizma v vseh njegovih formah po zasluženju in pohabljenju delavnih slojev. Spoznal je pa tudi, da iz tega načina vodi le ena pot: združiti vse delovne sloje brez razlike spola, narodnosti in verskega prepričanja v močno združenje dela proti združenju izkoriščanja.

Far, plemstvo in kapital so že davno združeni proti delavcem. Boj med posameznim izkoriščanjem v vseh formah in v delu je bil vedno skupen, čeprav so bili interesni boji izkoriščevalnih skupin razdeljeni. Država se je razvila kot organizirano razredno telo iz nekdanje pradžube in njene komunistične produkcije. Posledica tega je bilo suženjstvo premaganih, iz katerih se je potem razvila splošna sužnost, ki je pa zopet zginila s prodajom Rima in se nadomestila zopet z drugimi formami suženstva.

V germanskih in slovanskih državah se je še dolgo vzdrževala skupna pravica do pašnikov in lovov, dokler ni v bojih med deželnim plemstvom in fevdalnim kraljestvom dobilo za odškodnino skupno last v posestvu in zemlji.

Iz svobodnih kmetov so postali tlačani in razlastitev svobodnih je toliko časa napredovala, da končno delavec ni bil več posestnik svoje zemlje in svojega orodja v obrti. Objadranje zemlje je ustvarilo mogočne kapitalistične družbe, ki so v teku časa podjarmile trgovino in produkcijo kot privilegij in vsled tega odvzele delavcu zadnje pravice. Vse to se pa seveda ne vrši mirnim potom, temveč v težkem, stoletja trajajočem gospodarskem boju. V teh bojih so posedujoči imeli vse ugodnosti in ko se je iznašlo stroje in nova prometna sredstva, je že kapital suvereno vladal z nekdanjim svobodnim delom. Posedovanje podjetij vsebuje tudi politično moč bolj kakor kdarkoli prej: kapitalistična družba tišči milijone ljudi v meznem hlapčevstvu in izprešava iz njih neznane vrednosti. Državna bremena nalaga vedno bolj meznim delavcem, izkorišča jih kot producente in kot konzumente in jih vsled tega sili v razredni boj. Le ta razredni boj, ki uči delavce, da jim njih tlačitelji ne morejo pomagati, temveč da se

LISTEK.

Od Dunava do Vardarja.

Spisal Hugo Šulc, poslovenil Ivan Tokan.

Kdor je pred kakimi štirinajstimi dnevi hotel videti, kako izgleda iz bližine kadar je celi narod izpremenjen v vojskujočo se armado, temu ni bilo treba prodirati daleč v Srbijo. Treba je bilo pri Zemunu le prekoračiti Savo in takoj si opazil, da si se znašel sredi viharja, ki je krog in krog vse življenje izruval s koreninami vred ter vse navskriž zmešal. Dolgo je trajalo predno se ti je posrečilo preriti se skozi umamljujočo mešanico zopernih slik bede, ki jo je ustvarila vojska, tja gori do sredine belgrajskega mesta, katera se je kakor Noeova arha na grebenu Arata držala trdnih tal, na katera se je bila vsedla in visoko štrlela nad vodo splošnega potopa, skušajoč potom svojega elegantnega vrvenja ohraniti vsaj nekaj kulture za prihodnje čase. Dokler pa si se mudil v nižje ležečih delih mesta in prerival skozi grbolaste vaške ulice, katere so se do danes ohranile svoj turški značaj, se ti je zdelo, da korakaš skozi Dantejevo peklo. Ulice, trgi, ograjena dvorišča

in hiše, vse so v naglici spremenili v vojašnice ali pa v vojaška skladišča. Vsepovsod polno mož, ki so tamkaj taborili, okoli postajali ali pa se opravljajoč razne posle urno prerivali sem in tja. Bila je to velikanska zmešnjava slikovitih in raztrganih orijentalških narodnih noš, ki se sicer ne odlikujejo tako po svojih živahnih barvah in zlatimi okraski, kakor na primer v Bosni ali Dalmaciji, vendar pa nič manj karakteristično ne pristojajo onim, ki jih nosijo. Nasprotno, slikovite noše teh mož, ki so drugače mirni in pridni kmetje, jim dajejo nekak divji nimbus bojevitih hajdukov. Pod velikimi, kosmatimi kučmami, katere so izgotovljene iz kozjih koz, katerih se posebno vidi na glavah mož iz Podonavske doline, dobivajo tudi najprijaznejši kmečki obrazi zelo hud izraz, ki pa pri sivolasih možeh z ostrimi potezami četrtega poziva dobiva naravnost grozne oblike.

Ravno tem najstarejšim pripadnikom srbske vojske, petdesetletnim hajduškim starcem se je prepustilo službo straž in vzdrževanje reda. Na prvi pogled na velikansko mešanico, ki vlada v taboriščih in življenje vpoklicanih množic v njih, tvorijo oni pravzaprav vojaško reprezentanco dežele. Vidi se jih s puško na rami in polno torbico patronov stati na straži ali patrolirati, in naravnost neverjetno je, kako

celotna slika ravno potem teh starih mož, katerih sive i od solnca ožgane značilne glave poživajo na trdnih, žilavih in povečini visokih telesih zadobiva strašnega izraza bojevitosti. Ko jih človek tako gleda, mu pride nehote na misel slika starih utrjenih vojščakov iz starih časov, in niti trenotek ga ne navdaja oni porogljivi čut, kateri se sicer v priči trebušastih »junakov« naših veteranskih društev in meščanskih gard v človeku nehote poraja.

Če prav morda bi estetičen vtis, katerega ti stari junaci napravljajo, nekaj izgubil na svoji privlačnosti in če prav bi njih pojav morda dajal priliko za šaljivo opazovanje, kakor pri opazovanju kakega avstrijskega filistra, kadar sedi pri polnem vrčku piva in na jeziku šterli v samem orožju.

Toda komu naj bi prišla na misel šala pri pogledu v globočino grozne tragedije, v kateri ti stari vojščaki igrajo tako važno vlogo! Ako vstopiš v obsežno z drevesi obdana dvorišča, vidiš povsod na stotine in stotine mož vsake starosti tamkaj zbranih, kjer čepe ali leže na blatnih, premočenih tleh. Nekateri so razgrnili odeje, ki so jih prinesli sabo, večina izmed njih pa ni prinesla drugega sabo, kakor svoj pisan nahrbtnik, torbo in čutaro. Okoli leže od solnca posušeni hlebi kruha, med katerimi se nahajajo

morajo sami kot izkoriščani ločiti od izkoriščevalcev in se jim postaviti v bran, bo delavce zopet osvobodil groznih posledic izkoriščanja.

Toda ta razredni boj zavzema polagoma tako grozne in gigantične forme, da so vsi razredni boji preteklih časov napram njemu pravcata otročja igra. Vse potence moči se vedno hujše pojavljajo napram proletarijatu. Prej je bil posamezen mogočen podjetnik, ki je skušal delavce izstradati, če so staveli zahteve. Potem so podjetniške organizacije stopile na pozorišče in boji so postali težavnejši. Danes je pa tisoče cevi naperjenih proti proletarijatu. Zveze industrijalcev, prometne zveze, agrarni in industrijski karteli, maloobrtniške organizacije, kmetijske zveze, vse so naperjene proti obrti in proti delavstvu. Poleg brezštevilnih in velikih zvez so pa še meščanske stranke s svojimi političnimi organizacijami, nasprotniškimi časopisjem in končno, da ne pozabimo, država z vsemi svojimi sredstvi v pomoč vladajočim razredom. To je razredni boj, katerega si je vsekakor vredno ogledati in ta boj se bje v svesti, da vzlic vsem zaprekam proletarijat vendar lahko zmaga. To tudi povzroča moč napadov. Marsikdo se v bojazni vpraša: Bode li zmagal proletarijat v teh mogočnih bojih in bo li končno zmagal? Čeprav se tu in tam kažejo pojavi, ki niso prav nič pripravi nas navduševati, vendar lahko s popolno samozavestjo trdimo: Mi bomo in moramo končno zmagati.

Naš boj se ne ozira na vsakdanje dogodiljaje, temveč opira se na zgodovinske svetovno potrebne pojave.

Čim bolj se vladajoči razred protivi naravno potrebnemu razvoju, tembolj se mora družiti proletarijat potom svojih organizacij v veliko enoto, izpopolniti mora svojo moč, razširiti svoje časopise, da bo lahko opravljal svoje vzgojevalne dolžnosti napram indifernim in nešolanim. Vsaka posamezna stroka bo pa to tem lažje dosegla, če napravimo vsi svojo dolžnost in zastavimo vse svoje sile za dobro stvar. Razredni boj vladajočega pomenja uničevanje — proletarski razredni boj pa odrešitev.

Držati se hočemo zvesto, kajti največje zadoščenje nam bo, če si bomo v svesti, da smo storili svojo dolžnost.

Gospodarski pregled.

Pregled avstrijske premogovne produkcije za mesec junij in za prvo polletje 1913.

Ministrstvo za javna dela objavlja izkaz o produkciji premoga za mesec juni in za celo polovico prvega polletja ter jo primerja s produkcijo za isti čas lanskega leta. Dotični izkaz oziroma poročilo obsega nastopne podatke:

Kamniti premog:

okrožja (reviri)	sirovi premog	briketi	koks
	meterskih stotov		
Ostrava-Karvin . . .	7,896.994	40.686	2,059.861
Rosice-Oslavany . . .	400.800	75.000	51.438
Kladno-Slany . . .	2,050.867	—	—
Plzen-Stibro . . .	1,099.486	54.162	—
Zaclér-Svatonovice . . .	369.610	—	8.513
Galicia . . .	1,629.119	—	—
Ostale premogovnike . . .	108.425	—	—
Skupno v juniju 1913 . . .	13,555.301	169.848	2,119.812
Skupno v juniju 1912 . . .	11,735.476	131.563	1,903.976
Od januarja do konca junija 1913 . . .	80,867.855	974.521	12,470.502
Od januarja do konca junija 1912 . . .	76,051.509	830.421	11,155.613

tanko narezane plasti sira in čebula, sem in tja tudi košček slanin ali pa košček svinjskega mesa. Na vsem pa se pasejo debeli roji muh. Poleg vsakovrstne nesnage se valja krog in krog polno odpadkov prvotnih jestvin. A skozi gosto in temno oblačje, ki ga tvori na milijone muh in katero izgleda kakor megla, ki izstopa iz kaknega močvirja, je videti, kako se prikazuje črna in grozna pošast — kolera. In če natančno poslušaj in zasleduješ o čem se ti ljudje pogovarjajo, tedaj se kmalu prepričaš, da niso slepi in brezskrbni napram grozeči jim nevanosti. Ne vojska, katere se ne bojijo, temveč kolera je tisti strah, ki jih prešinja in proti kateri se ne morejo braniti, česar se zavedajo. Kolera je tisti predmet, o katerem se pogovarjajo.

Stalno in stalno slišiš ponavljati besedo kolera. Velik strah navdaja te ogromne množice pred tem ogavnim sovražnikom, kateremu je mogoče priti v okom le potom miru in blagotvornimi sredstvi, kateremu pa so v orožju šterleče množice vojščakov nahajajoči se v skorjahl nesnage zmešane s krvjo, v bedi in mrzličnem vrvenju brez vsake obrambe izročene na milost in nemilost.

Kadar se v ozadju reži pošast kolere, tedaj vsa beda, katere se tukaj neprestanu preriva po

Rjavi premog:

Mostec-Teplice-Komotava	14,288.636	142	—
Falknov-Loket-Karlovi vari	3,152.548	154.797	—
Wolfsegg-Thomasroft . . .	292.099	—	—
Ljubno . . .	789.600	—	—
Vojsberg-Köflach . . .	576.124	—	—
Trbovlje-Zagorje . . .	925.700	—	—
Istra-Dalmacija . . .	206.249	—	—
Galicia-Bukovina . . .	29.560	—	—
Ostali premogovniki v čeških deželah . . .	211.606	—	—
Ostali premogovniki v planinskih deželah . . .	753.907	—	—
Skupno v juniju 1913 . . .	21,226.029	154.939	—
Skupno v juniju 1912 . . .	20,720.530	169.751	—
Od januarja do konca junija 1913 . . .	138,400.183	1,181.666	—
Od januarja do konca junija 1912 . . .	127,470.637	1,161.380	—

Torej tudi v mesecu juniju t. l. je avstrijska premogovna produkcija pridržala svojo naraščajočo smer. Razmeroma je nanjo ugodno vplival odbit na domačem trgu. Kamnitega premoga se je nakopalo za 1.8 mil. met. stot. več, rujava premoga pa za polmilijona meterskih stotov več. Produkcija briket iz kamnitega premoga je narasla, toda produkcija briket iz rjavega premoga je nazadovala za okroglo 15.000 meterskih stotov. Fbrikacija koks je poskočila za 200.000 meterskih stotov.

Produkcija zlata v Transvalu.

Produkcija zlata v rudnikih, ki so združeni v »Transval Chamber of Mines« je znašala za junij t. l. 716.267 unč v vrednosti 3,042.509 liver šterlingov. (Ena livra v našem denarju 24 kron). Napram maju se je množina dobljenega zlata znatno skrčila. Meseca maja je namreč produkcija znašala 761.349 unč in vrednost 3,234.004 liver.

V rudnikih, ki niso združeni v gori navedeni podjetniški organizaciji znaša junijska produkcija 30.810 (manj 32.957) unč, katere so reprezentirali vrednost 130.873 (manj 133.994) liver. Konkem junija je bilo v tamošnjih zlatih rudnikih vposlenih 188.094 delavcev, v premogovnikih 9060 in v dijamantnih rudnikih 14.654 delavcev. Vsega skupaj 211.808 delavcev.

Naraščajoči vpliv Češke rjavopremogovne industrije v Nemčiji.

Kakor poroča »N. F. Presse«, je premogovna firma J. Peček v Ustju nakupila od »Trgovskega združenja« v Berlinu za 2 milijona mark delnic premogovnikov v Dolenjih Lužicah. Poleg tega je omenjena firma v Ustju udeležena tudi pri akcijski družbi »Phönix« v Berlinu, katera se peča z prodajo rjavega premoga, pri rjavih premogovnikih »Eintracht« v Dolenjih Lužicah pri Weršen-Weissenfelski rujava premogovni družbi v srednji Nemčiji. Dnevna produkcija briket vseh štirih navedenih družb znaša 1400 do 1500 vagonov.

Harpenska rudniška družba.

Iz Düsseldorfa dne 26. julija javljajo, da je »Harpenska rudn. družba« napravila v trgovskem letu 1912—1913 prebitka 26,000.045 mark (lani 18,331.500 mark). Dividende, ki jih bodo delničarji prejeli bodo najbrže znašale 11 odstotkov.

Po ovinkih.

Pod tem naslovom smo v 22. številki našega lista prinesli daljši članek, v katerem smo razkrinkali podlo početje rudniških posestnikov in njihovih uprav napram novemu zakonu, kateri rudniški gospodi posebno ni zavoljo tega

ulicah, izgubi skoraj vso privlačnost. Človek jo še komaj opazi.

Nešteto mož v uniformah oprti na palicah ali bergljah se vleče mimo. Mnogim, ki vpognjeni šantajo se pozna, da niso le ranjenci, katerim se bodo rane zopet zacelile, temveč da bodo ostali vse svoje žive dni hudo pohabljeni. Nehote se tudi privadiš kmalu pogledu na mnoge in mnoge uničene in na pol podrtje človeške postave. Tudi bolnišnice, ki se nahajajo tu in tam poleg ceste i v kojih vrtovih ali dvoriščih se nahajajo ranjenci, ki žele imeti poslano na prostem in ki se deloma skušajo zopet postavljati na noge in hoditi, vzbujajo komaj še tvojo pozornost, kar na vse zadnje ni nič čudnega, kajti do malega se ti v vsaki ulici nudi ena in ista slika groze.

Improvizirali so v Belgradu nič več in nič manj kakor šestintrideset bolnišnic.

Oko končno niti ne počiva več na enolični sliki gorja in se obrača radovednost raje v drug kraj, kjer je videti velike grube vjetih Bolgarov ali pa trope v obleko iz grobega platna oblečenih težkih hudodelcev vklejenih v težke verige, ki jih stari domobranci četrtega poziva ravnokar prepeljavajo.

(Dalje prihodnjic.)

všec, ker določuje štirinajstdnevno izplačevanje zaslužka rudarjem. Ravno ta določba ji je trn v peti.

Z drastičnim slučajem iz Št. Janža smo navedli, kako se ti gospodje proti temu zakonu bojujejo in smo ob enem tudi dejali, da se bo na zahtevo prve skupine rudarske zadruga za okraj c. kr. rudniškega urada v Ljubljani, vršilo tudi med rudarji v Idriji glasovanje o tem, ali so tamošnji rudarji za štirinajstdnevno ali pa za prejšnjo mesečno izplačevanje. Izrazili smo tudi upanje, da bodo idrijski rudarji grdo nakano po zaslugi zavrnili, kar se je tudi zgodilo. Tozadevno glasovanje se je vršilo dne 10. avgusta 1913 in se je za podjetniške nakane končalo naravnost usodepolno. C. kr. rudniška uprava kakor tudi ostali rudniški podjetniki so s svojo prvo skupino vred, odšli z velikanskim nosom.

Izmed vseh v idrijskem rudniku vposlenih delavcev se je izreklo 923 za štirinajstdnevno in le 33 za mesečno izplačevanje. To je bil pač možati odgovor na intrige iz zasede. Vsa čast našim idrijskim tovarišem.

Izdatna klofuta, ki so jo s tem glasovanjem dobili rudniški podjetniki in njihova prva skupina, pa je zaskelala tudi še koga drugega. Bili so to naši klerikalci; ki so doživeli s tem glasovanjem poraz, zlasti ker je njihov trabant dr. Benkovič na njihovo in povelje Trboveljske premogokopne družbe svoj čas proti uvedbi štirinajstdnevnega izplačevanja zaslužka v rudništvu v državnem zboru rohnal, intrigiral in se lagal, da so njemu rudarji v Trbovljah izjavili, da štirinajstdnevnega izplačevanja ne marajo.

Ta hud poper jim je povzročil tako močno kihanje jeze, da niso mogli molčati. Spravili so se v glavnem glasilu klerikalne stranke »Slovenec« z dne 16. avgusta t. l. nad idrijske rudarje za to, ker ti nočejo plesati tako, kakor bi rudniški podjetniki in njihovi zavezniki klerikalci hoteli.

Da bodo rudarji vseh krajev videli, kako znajo naši klerikalci o njih zafrkljivo in zaničljivo govoriti, objavljamo skrpucalo, ki ga je o tej zadevi »Slovenec« omenjenega dne prinesel, v celoti. Glasi se:

»Po nekem sklepu rudarske zadruga v Ljubljani so se preteklo soboto rudarji povpraševali, za kateri način plačevanja zaslužka se izrečejo, ali mesečno ali štirinajstdnevno. Prvi način je bil že od nekdaj v navadi, zadnji pa se je šele lansko leto zakonitim potom vpeljal. Delavstvo se je v veliki večini izreklo za štirinajstdnevno plačo in le neznaten del je za mesečno plačo glasoval. Ker je v nekaterih eraričnih podjetjih celo tedensko plačevanje dnin, pride polagoma tudi pri nas do tega. Če se okoli ozremo, zapazimo čudne pojave. Rudarska uprava podvojuje plačilne dneve, vojaška uprava pa se baš ravno sedaj trudi, da vpelje za dalje služeče vojake mesečno plačilo, namesto na vsakih pet dni. Ko hoče tedaj vojaška uprava vojaku nekako spričevalo dati, daje sposoben s svojo enkrat prejeto plačo celi mesec razpolagati, odreka to rudarska uprava rudarju baš v tem modernem in naprednem času, in k temu še rudar sam pritrđi; iz tega sledi, da rudar ne more kaka večja plačila naenkrat izvršiti in je torej navezan na dražje obroke — morda celo z obrestmi. S 14dnevno plačo ni torej v tem oziru nikak socialen napredek zaznamovati. Od nove naredbe je izvzetih nekako 30 delavcev, ki imajo letno stalno plačo, odredba torej ni splošna. Ko se je 14dnevno plačilo vpeljalo, je bilo čuti nebroj zabavljic, pa kakor se vidi, se časi z nazori vred hitro spreminjajo. Sicer je pa to zadeva merodajnih oblasti in rudarjev samih.«

Vsa ta kolobocija sicer nima ne glave, ne pete, toda, takoj na prvi pogled se pozna, da je hinavcu strašno žal, da ne gre po volji rudniške uprave. Sam priznava, da je v nekaterih eraričnih podjetjih že vpeljano celotedensko izplačevanje. Mi pa dostavljamo, da je tudi v celi vrsti privatnih rudnikov zlasti na Češkem že zdavnaj uvedeno tedensko izplačevanje, in da bi se dotični rudarji branili z vso silo, če bi se jim ga hotelo vzeti, oziroma podaljšati, ker so se prepričali, da jim je tedensko izplačevanje najbolj prikladno.

Najbolj originalno pa je, da »Slovenec« pri ravnanju razmerje rudarjev z razmerami vojakov. No, »špas« bi pa res tudi bil, če bi država v svojih rudnikih vpeljala za družinske očete, rudarje, šest soldov »lenunge« na dan in pa »komis« kakor pri vojaki. Očividno se je piscu tega znamenitega članka bledlo, kajti drugače gotovo ne bi blebetal takih neumnosti. Toda šalo na stran. Dopisnik ne vé, kako bi »korist« mesečnega izplačevanja dokazal, za to rudarje enostavno zafrkuje in naravnost žali. Vseeno pa si dovoljujemo opozoriti, da noben

navadni vojak, prostak ne bo služil dalje kakor mu je treba. Vsak je vesel, ako mu je mogoče kasarno čim preje zapustiti. Oni, ki dalje služijo, so podčastniki, kateri v mnogih slučajih nimajo nobenega rokodelstva, na kmete nazaj pa se jim ne ljubi hoditi opravljati navadna in težka dela. Za to raje ostanejo nadalje pri vojaki. Sicer pa se je klerikalni zvitorepec s svojim nerodnim primerom samega sebe udaril po zobeh. Kajti to bo menda vedel, da podčastniki, posebno oni, ki služijo dalje, imajo nekoliko boljšo plačo, kakor pa prostaki. Rudarji pa niso nobeni podčastniki, paznikom pa, ki ne delajo v akordu, temveč imajo trdno in stalno plačo, vseeno če kaj delajo ali lenarijo, je mesečna plača ostala. Rudniški podjetniki naj odpravijo akordno delo, dajo naj rudarjem dobro, trdno in stalno mesečno plačo, katera naj se avtomatično povišuje in takoj bodo vsi rudarji za mesečno izplačevanje kar navdušeni. Dokler pa tega ne bo, se rudarji na željo klerikalcev sami sebe slepili ne bodo z mesečnimi plačami, katerih v resnici ni bilo. Vrhutega je prejšnje izplačevanje zaslužka dajalo podjetnikom vedno priliko za trganje na akordu, češ, glejte koliko ste zaslužili. In res je rudar na videz ob koncu meseca dobil nekaj več denarja skupaj, ampak da je moral zanj trdo delati ves mesec, tega nihče ni upošteval. Sploh pa pohaja izplačevanje zaslužka na mesec v rudništvu iz prav starih časov, ko se o sedanjem življenju rudarjev nikomur še niti sanjalo ni. In to starokopitništvo velja pri »Slovencu« za »moderno«.

Kar hoče reči o dražjih obrokih in o obrestih, tega menda niti sam ne ve. Da so pa zaslužki rudarjev torej že njihova lastnina, rudniškim podjetnikom, ko so jih imeli po ves mesec na razpolago, res nesli na račun rudarjev prav lepe obresti, tega hinavec ne pove. In da so bili med tem rudarji po ves mesec brez vinarja in so si morali v mnogih slučajih potreben denar izposoditi, tega tudi ne.

Končno pravi »Slovenec«: »Ko se je štirinajstdnevno plačilo vpeljalo, je bilo čuti nebroj zabavljic, pa kakor se vidi, se časi z nazori vred hitro spreminjajo. Sicer je pa to zadeva merodajnih oblasti in rudarjev samih.«

Tako torej. Ali pisec tega članka si daje, kar se tiče poznavanja razmer med rudarji, jako slabo spričevalo, ker drugače bi moral vedeti, da so se rudarji in njihovi zastopniki v državnem zboru za skrajšanje plačilnih rokov po leta in leta potegovali in so baš v onih krajih, kjer obstoja, kakor sam priznava, že tedensko izplačevanje, to skrajšanje plačilnih rokov s pomočjo svoje strokovne organizacije izvedli, kar je pač jasen dokaz, da so ga hoteli imeti, ker je to v njihovo korist. Stvar se ni rodila danes, za to pa tudi ne more biti govora o izpreminjanju tozadevnih nazorov.

Če pa je kdo na štirinajstdnevno izplačevanje zabavljaj, tedaj so to bili maloštevilni pristaši klerikalcev, ki so vedeli, da rudniškim posestnikom stvar ni všeč in ki so v svoji potuhnjenosti računali, da se bodo s svojimi zabavljicami gospodom prikupili.

Treba je pa tudi povedati, da noben rudniški podjetnik ne izvzemaš erar, prostovoljno skrajšanje plačilnih rokov ne vpeljava, če pa pisec trdi, da je erar uvedel štirinajstdnevno izplačevanje samo zaradi tega, ker odreka rudarjem sposobnost, vršiti kaka višja plačila naenkrat, tedaj je to prozorno lažljivo zavijanje resnice z namenom, da rudarje od strani krene. Nasprotno je res in to ve sleherni rudar, da so se rudniški podjetniki štirinajstdnevno izplačevanju branili in da jim vlada torej gospodar eraričnih rudnikov, pri tem prav izdatno sekundira.

Klerikalce enostavno jezi, da se jim ni posrečilo izvršiti dano jim nalogo od strani njihovih pajdašev, rudniških magnatov. Za to ne vejo, kaj bi počeli.

Sicer jih pa, kakor v članku sami povedo, vse skupaj res nič ne briga. Pa vse eno so dobro napravili, da so napram rudarjem zopet enkrat pokazali svojo pravo bravo.

Kako država kot podjetnik ravna s svojimi delavci.

V zadnji številki »Glück auf« objavlja soobr. Čobal članek pod tem naslovom, katerega zaradi karakterizacije razmer v Idriji objavljamo tudi mi. Sodrugi Čobal:

Prišel sem dne 9. avgusta t. l. v Idrijo, kjer sem na večer tega tudi govoril na delavskem shodu. Po mojem prihodu sem se s tamošnjim županom sodrugom Štravsom podal na malo okrepčilo v hotel »Pri črnem orlu«. Komaj smo se usedli, je prišel k sodrugu Štravs rudar J. Bratuš, kateri je v rudniku za živo srebro de-

lal skozi 40 let in ki je bil pred kratkim vpokojen (penzioniran). Mož ima družino, ki sestoji iz 9 glav. Ker pa Bratuš zaradi svoje številne družine ni mogel dobiti takoj drugo stanovanje, posebno še, ker v Idriji vlada itak veliko pomanjkanje stanovanj, ga je država, kateri je skozi štirideset let žrtvoval vso svojo delovno silo, enostavno postavila z vsem kar ima, na cesto. To se pravi, pustila mu je potom sodnijskih organov postaviti vso njegovo lastnino (pohištvo itd.) kratkotalno na cesto.

Potem, ko je Bratuš pripovedal, kaj da je, sem začuden vprašal, jeli kaj tacega v Idriji mogoče in izrazil mnenje, da bi morda bila na mestu tozadevna intervencija. Toda sodrug Štravs, ki je kakor omenjeno, župan mesta Idrije, me je poučil, da si je že z največjim trdom prizadeval, da bi pri ravnateljstvu državnega rudnika dosegel opustitev deložiranja in pa naj bi se na mestu tega stanovanja prepisalo na enega izmed Bratuševih sinov. Bilo pa je vse zaman. Ravnatelj je na kratko odgovoril, da kadar bo on izstopil iz službe, se bo izselil tudi iz stanovanja. Nadalje mi je sodrug Štravs pravil, da je rudniško ravnateljstvo poleg gori navedene še druge tri delavske družine na ta način že vrglo iz njihovih dosedanjih stanovanj na cesto.

Mestna občina idrijska sama ima le eno majhno stanovanje na razpolago, v katerem pa se ta čas že nahaja četvero takih družin! Sodrugi, ki sede v občinskem zastopu idrijskem, si že dolgo prizadevajo doseči, da bi se na občinske stroške zgradilo nekaj stanovanj, ali deželni odbor kranjski je tisti, kateri ta namen pod raznimi pretvezami vselej prepreči. Le zaradi prezidave ene občinske hiše, katero naj bi se preuredilo za stanovanja, se vleče prepri med občino in deželnim odborom že skozi šest let. Zadeva je bila tudi že dvakrat pred upravnim sodiščem.

Menim, da k gori navedenemu ni treba dostavljati nobene kritike. Gori omenjeno zadostuje, da bo vsakemu rudarju jasno, kako je država kot delodajalec brutalna in kako naj more taka država vplivati na zasebne podjetnike glede boljšega ravnanja z delavci.

Zagorje, 14. avgusta 1913.

Miha Čobal.

Mi dostavljamo le sledeče: Država kot delodajalec v sedanji obliki in sestavi njenih vladnih krogov zasleduje ravno iste kapitalistične izkoriščevalne namene kakor vsak posamezen zasebni izkoriščevalec, za to se je treba proti njej ravno tako boriti, kakor proti vsakemu drugemu podjetniku. Zanimivejša pa je stvar glede pravde, ki jo vodi po pretežni večini delavska idrijska občina s skoz in skoz klerikalnim deželnim odborom, ki noče pripustiti, da bi občina na svoje stroške napravila nekaj stanovanj za rudarje, kar je pač jasen dokaz za to, kako čuvstvovanje vlada pri krščanskih veljakih za ubogega trpina rudarja. In baš ta svojat ima toli predrzno čelo pošiljati med rudarje svoje emisarje z nalogom, da love po raznih zakotnih shodih na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem med rudarji kaline za njihovo jugoslovansko strokovno (?) zvezo, katero so ustanovili za to, da bi si z njo ustvarili nekaj repke svoji do dna korumpirani klerikalni stranki. Najznačilnejše pa je, da tudi dr. Zajec, ki je predsednik tiste trapaste jugoslovanske zveze, sedi kot član v onem klerikalnem deželnem zboru kranjskem, kateri izmozganim rudarjem ne privoščiti na stara leta podstrešja, kadar jih brezsrčna kapitalistična država vrže na cesto.

Tovariši, kadar pridejo ti hinavci med vas kaliti z raznimi zlaganimi obljubami vodo, vzemite v roke metlo in jim pokažite, kje je tesar pustil vrata.

Zdravniška izjava o potrebi dopustov.

V socialno nazadnjaških krogih prevladuje še vedno mnenje, da so poletenski dopusti za nastavljenice in delavce luksuz, katerega se lahko pogreša. Kako malo odgovarja ta nazor resnici, o tem nas poučujejo nekatera zanimiva izvajanja, ki jih navaja o potrebnosti dopustov dr. med. Alfonz Fišer v časopisu nemških industrijskih uradnikov. Med drugim piše: »Vsak praktičen zdravnik nam potrdi, da obstoja cela vrsta bolezni, katerim se z nobenim sredstvom ne pride v okom, ako se ne izvrši izprememba zraka. Po navadi niso te bolezni najhujše vrste, vsled katerih tudi vselej ne nastopa popolna delanezmožnost, zastrupljenje s svincom, pomanjkanje krvi, nervoziteta, obolenost dihalnih organov itd., torej same take bolezni, ki posredno ne povzročajo prekinjenja dela, vendar se pa polagoma razvijajo tako, da vodijo prizadete v hudo bolezen, ako se jih ne skuša pravočasno preprečiti. Za to je pač razumljivo, zakaj bolniške blagajne in tudi podjetniki sami v mnogih slučajih pošiljajo svoje člane in nastavljenice v toplice ali kako drugo zdravilišče. Toda čakati tako dolgo, da se bolezen že pojavi, je ve-

lika napaka, kajti vsakdo pač ve, da je veliko lažje bolezen pravočasno preprečiti, kar je tudi več vredno, kakor pa jo zdraviti in odpravljati. Največji del delovnih oseb je vsled njihovega poklica dandanes izpostavljen najraznovrstnejšim, zdravju škodljivim vplivom. To velja zlasti o onih osebah, ki imajo opraviti s strupenimi tvarinami ali pa so izpostavljeni škodljivim plinom in drugim zopernim dišavam; velja tudi o onih, ki morajo pri svojem opravilu vdihavati kakršenkoli prah. Sploh o vseh, katerim ostaja premalo časa za vsakdanje okrepčilo v svežem zraku. Pri teh osebah, ki štejejo na milijone, se ne sme, ako se na ljudsko zdravje hoče jemati ozir, čakati trenutka, ko se je že bolezen pojavila, temveč jo je treba pravočasno preprečiti. Najzdatnejše sredstvo v tej smeri je vsakoletni dopust, ki naj služi za okrepitev zdravja. Pripomniti pa je, da dopust, ki traja morda le dva ali tri dni, nima prav nobenega pomena. Včasih je tak kratek dopust celo škodljiv. Kaj naj tudi kak nastavljenec, oziroma delavec s tako kratkim časom počne?

Dopust, kateri ima resnično kaj koristiti, mora trajati vsaj en teden, le tedaj bo njegov namen telesno in duševno okrepčitev dosegel.

Mi dostavljamo le, da mora biti dopust, katerega bi vsako leto posebno rudarji nujno potrebovali, tudi plačan, ker za dopust s krulečim želdcem bi se gotovo vsakdo zahvalil.

Nemogočega ni nič, plačane dopuste je mogoče doseči in vpeljati, milijonarski rudniški podjetniki bi nekaj tisočakov v ta namen prav lahko prenesli. Toda prostovoljno ga delavcem ne bodo hoteli priznati. Vpeljatev dopustov bo zahtevalo dolge in hude borbe, katera se brez močne strokovne organizacije ne bo dala izvesti.

Stavke in plačilna gibanja.

Osek.

Rudarji tukajšnjih Aleksandrovih jam so dne 12. avgusta t. l. ustavili delo. Zahtevali so: 100odstotno povišanje šitne plače, 100odstotno povišanje plačila za nedeljsko delo in osemurni delovni čas. Potem ko je rudniška uprava priznala 20 vin, povišanje šitnih plač, je večina 800 mož broječih stavkujočih rudarjev to ponudbo sprejela in se je že drugi dan zopet podala na delo. Drugi del vztraja nadalje v stavki.

Britanska Kolumbija v Ameriki.

Iz Viktorije (Britanska Kolumbija) je došlo dne 14. avgusta t. l. poročilo, da je v rudniškem okrožju na otok Vancouver, kjer stavka 3000 rudarjev, prišlo do resnih nemirov. V Nanaimo so se stavkujoči lotili policije in so ranili več uradnikov.

Copper Country, Amerika.

V drugi polovici meseca julija t. l. je izbruhnila velika stavka rudarjev bakrenih rudnikov. Stavkajočih, med katerimi se nahaja tudi kakih 5000 Slovencev in približno toliko Hrvatov, je vsega skupaj okroglo 25.000. Vsega skupaj je na stavki prizadetih 50 rudnikov.

V bakreno okrožje, ki je prizadeto po stavki, je vlada poslala 2500 vojakov. Med stavkujočimi vlada veliko razburjenje in kakor vse kaže, bodo rudarji v železnih rudnikih, katerih je okrog 40.000, v Marksuette, Mich., stopili istotako v stavko.

V bakrenih rudnikih zahtevajo rudarji priznanje njihove organizacije, tri dolarje minimalne dnevne plače in osemurni delovni čas. Nadalje zahtevajo, da se imata k vrtnalnemu stroju namestiti po dva moža namesto enega kot sedaj.

Dopisi.

Hrastnik. (To in ono.) Dolgo časa in dolgih zahtev je bilo treba, preden se je začelo z zidavo prepotrebne kopališča. Ampak ne vemo, bode li samo za paznike ali tudi za rudarje, je namreč tako majhno, da se bode k večjemu šest do osem rudarjev moglo kopati. Kam pa se bodo hodili rudarji iz Ojstrovega kopat? Ali morda tam ni potrebno? Se pač povsod štedi. — Naš gospod ravnatelj že zopet začenja s svojo staro trmo. Hoče namreč preprečiti, da bi se mladi rudarji ne ženili. Ako ne dovoli on v ženitev, potem se bi pa ne smel poročiti. Če se pa poroči, potem pa prepove, da se ne sme žena sprejeti v bratovsko skladišče. Vsaka prošnja je zaman. Ne vemo, ali ne pozna bratovsko skladiščnih pravil, ali hoče samo rudarje šikanirati. Ali boste, gospod ravnatelj, Vi taki morebitni vdovi dali pokojnino? Saj vendar nismo v Sibiriji, da bi se moralo po kolenih prositi, ali bi se smel kdo poročiti ali ne. Ako se pripeti kakšna nesreča, boste Vi odgovorni. — Ravno tako mu tudi žilica ne dá miru zaradi »fasunge«. Nešteto pritožb imamo, ko se pridejo delavci pritožiti, kako se jih šikanira, ako nakupujejo kje drugje namesto v

gverkovskem magacinu. Ako se hoče poročiti, se m zarohni, pojdi tja, kjer »fašeš«, isto izve zaradi stanovanja, zaradi kurjave itd. Da, celo pri delu se jih nadleguje in izprašuje, kje da fašejo. In to delo opravlja sam ravnatelj. Kje drugje imajo pač ravnatelji druge skrbi, a naš Leifer ima pač s tem veselje. Kakor nam je znano, se je že pred meseci nekdo pritožil na revirni urad, a do danes še ni niti odgovora, še manj pa, da bi se tozadevno kaj ukrenilo. Morda bodo res toliko časa čakali, da se bo moralo na višjem mestu povprašati, če živimo v Avstriji ali kje? C. kr. rudniški urad, ako nočeš, da bi se te imelo za ponižno slugo raznih ravnateljev, daj tozadevni ukaz, da mora vsako ženo vpisati v bratovsko skladnico in da naj ravnatelj pusti popolnoma pri miru ljudi radi tega, ako se kdo upa, kje drugje nakupovati svoje potrebščine. To je treba enkrat za vselej prepovedati. Saj vendar živimo v 20. stoletju in smo v ustavni državi itd. Vendar je dovolj če se delavca pri delu izkorišča, ni pa potreba da bi se ga še sililo, kje naj nakupuje svoje potrebščine. Res ni čudno, da so začeli delavci odhajati v Nemčijo in Ameriko, saj pri takih razmerah itak za ostati ni.

Rudarji pokažite hrbet, in pristopite v strokovno društvo rudarjev v »Unijo« in tudi v Vaše lastno kons. društvo. **Dolžnost bi pač bila.**

Kako se postopa s starimi rudarji bodi en slučaj naveden. Rudar B. je delal vsega skupaj nad 45 let pri trb. prem. družbi. Ko je šel v pokoj je prošil ravnatelja, naj pusti njegovemu zetu isto stanovanje, češ, bodem jaz zraven lahko stanoval, da mi ne bo treba na stara leta po drugod iskati stanovanja; bodem lahko pri svoji hčeri.

Mislimo, da je skozi 45 let pač to zaslužil, da bi se mu vsaj to ustreglo. Ker je pa dotični bil ves čas zaveden organiziran delavec, se mu je enostavno reklo, čez 14 dni mora stanovanje prazno biti. Gospod ravnatelj, ali je to lepo, tako ravnanje s starimi rudarji? Seveda, ko bi bil dotični Vaš podrepanik, bi ga pustili sploh naprej v stanovanju, kakor par drugih penzionistov.

Čudne razmere pri podjetniku Senekoviču. Ta podjetnik ima zidarje v jami, kateri spadajo pod službeni red trb. prem. družbe. Ti zidarji bi morali biti zavarovani pri bol. blagajni brat. skladnice kot kopači za K 3:10, a so zavarovani samo za K 2:80. Ako zbolí tak zidar dobi namesto K 1:86 samo 1:38. To je naravnost nepostavno. Tu se bolniško blagajno opehari na eni strani, in na drugi pa delavec. Senekovič se pa smeje, ker mu ni treba tako visoke prispevke plačevati. Revirni urad zgani se. — Nadalje je v službenem redu rečeno, da mora vsak delavec pri rudniku imeti 14dnevno plačo, dobiti mora plačilni list (Lohnzettel), v katerem je natančno označeno kakšne prispevke je plačati bol. blagajni in bratovski skladnici. A za Senekoviča ne velja to vse nič. Kaj njemu zakon, kaj službeni red. On izroči enemu zidarju denar in isti ga plača v neki gostilni zidarjem. Tudi plačevanje v gostilni je prepovedano. Slavni revirni urad bi prosili, da naj tu malo pogleda in dovelj posla bo imel. Mislimo, da Senekovič vendar nima kakšne predprave.

Idrija. Shod podružnice Unije dne 10. t. m. ni bil tako obiskan, kakor bi bilo treba. Le par sto vztrajnih ljudi se ni zbalo slabega vremena. ki je razsajalo ves večer. Shod je bil zelo zanimiv. Sodr. Čobal iz Zagorja je o priliki spremstva revizorja konsumnih društev, ki se je ta dan mudil tudi v Idriji, poročal o mednarodnem kongresu v Karlovih varih. Statistično je dokazal kako pritiskajo podjetniki vedno bolj na rudarsko delavstvo. Produkcija podzemeljskih rudnin in premoga se je v zadnjih letih potrojila. Za svoj trud je plačan samo angleški rudar, ker si je svoje plače uredil s svojo močno strokovno organizacijo. Avstrijski rudar ni organiziran, zato pa tudi strada. Poslušaj rajši verske in šovinistične osrečevalce namesto svoje strokovno organizacijo, zato pa ima od vseh lepih idej prazen želodec in žalost v svoji družini. S. Čobal se je ozrl tudi v zgodovino prvotnih bojov delavstva v Idriji in je z žalostjo konstatiral, da namesto boljše organizacije opazuje brezbržnost delavcev, ki ne mislijo, da to kar so si s težavo priborili lahko ne vede kdaj zopet izgube. Imeli naj bi za vzor angleške rudarje, ki so si sami rekli. Najprvo si ustvarimo dobre strokovne organizacije, potem pa se bomo brigali za naše plače, ki pridejo same ob

sebi, če smo organizirani. S. T. Filipič je podal točki slučajnosti pojasnilo na odgovor delavskih zahtev z dne 8. junija t. l. Ker je odgovor negativen je sklenil shod soglasno, da se resolucija od 8. junija v polnem obsegu obnovi. Končno je izrazil shod tudi ogorčen protest proti temu, da se vpokojeni rudarji brezpogojno mečejo iz eraričnega stanovanja na cesto, neoziraje se, če imajo kje streho ali ne. Na shod je kot po navadi prišlo tudi to pot par klerikalnih spiceljev, ki mešajo po rudniških uradih črnijo in pišejo v znano »Našo moč« o delavskih nastopih in socialnih demokratih. Tako so po svoji otročji sposobnosti opisali tudi Čobalov shod. Z dopisom bi radi igrali »humor«, ker je bil shod bolj slabo obiskan, ali za humor so ti otročaji ne-sposobni, kaj še za kak stvaren dopis.

Grünbach pri Schneebergu. Tukajšnja skupina Unije rudarjev avstrijskih obhaja letos 15-letnico svojega obstanka. V to svrhu priredi dne 7. septembra 1913 veselico, katera se bo vršila na vrtu gostilne gospoda Friče. Sodelovala bo iz prijaznosti pevska zveza Währing pod osebnim vodstvom društvenega zborovodje g. Karel Čičeka in godba v Grünbachu. Bratska društva in somišljeniki so na udeležbo prijazno vabljeni. Vstopnina k vrtni veselici znaša v predprodaji 50 vin., pri blagajni 80 vin. Zvečer bo ples.

Trbovlje. (Zahvala). Podpisana vdova, ki mi je kruta usoda na tako tragičen način iztrgala moža, izreklam tem potom v svojem kakor tudi v imenu svojih otrok vsem onim, ki so mi v času nesreče priskočili v obilni meri z podaritvijo podpor na pomoč najiskrenejšo zahvalo. Zahvaljujem se naši vrli rudarski godbi za sviranje lepih žalnih koračnic ob pogrebu, kakor tudi vrlemu našemu rudarskemu zboru za petje ginljivih žalostink, darovalcem krasnih vencev in sploh vsem, ki so mi na kakršenkoli način pomagali tolažiti globoko bol nad izgubo mojega nepozabnega moža, oziroma očeta. Vsem skupaj kličem hvala lepa.

Trbovlje, dne 14. avgusta 1913.

Julijana Lesičar.

Velenje. Da ne bo nobene pomote omenjamo še, da tisti Vekoslav Zajec v Škalah, ki bi rad izvrševal klerikalcem hlapčevske službe, ima pri tukajšnjih rudarjih jako malo bolj rečeno nič veljave. Pripriganjačih je bolj priljubljen, kar je zanj seveda jako slabo izpričevalo. Možakar živi menda v kaki fiksni ideji in bi javnosti rad dokazal, da »on« Zajec nekaj velja. Da bi pa svojo populariteto tudi očitno pokazal, prireja včasih pravcate maskarade na samokolnici in misli, če se pusti voziti okoli kakor kak »dumme August« v kakšnem cirkusu da imajo otroci svoje veselje, da to komu imponira. Toda počasi! Naš Zajec ni tako kar od muh. On zna tudi izvrstno prirejati romarske procesije. »Naša moč« je nedavno prinesla »presenetljivo« vest, da se je vršil dne 27. julija na Oljski gori shod, kjer je znano gobezdalo dr. Korošec prodajal zbranim backom svoje otrobe. Če je pri tej priliki reševal tudi rudarje, ne vemo, pač pa vemo, da je dobil naš junak Zajec povelje, naj pripelje na ta dan na Oljsko goro čim več rudarjev, ki naj bi sprejeli dr. Korošceva blagoslov političnega sleparstva. In res je klerikalni monitor »Naša Noč«, ki je glasilo farovških kavk, poročal, da je prikoralo na Oljsko goro »velikansko« krdelo rudarjev iz Škal in sedaj strmite, vsi v uniformah, na katerih so se svetili »knofi« kakor kakšnim generalom od »šarfšicev«. Če so si ti junaki poreje na tesno dobro speli jermene, da bi jim njihovi sestradani želodci pod »lepo« uniformo, ki je mimogrede rečeno ostanek nekdanjega tlačanstva rudarjev, ne krulili, tega seveda ne vemo. Pač pa vemo, da bi napravili ti reveži bolje, če bi si kupili kako pošteno obleko, če imajo potrebna sredstva za to (?) namesto, da bi pokrivali svoje izmozgane kosti z firlefan-cami, ki spominja na one čase, ko je pela v rudnikih še biriška palica. Morda bi včasih tudi potrebna obleka in več kruha otrokom bolj pristojalo, kakor pa »lepa« uniforma na izstradanem in izmučenem telesu očeta rudarja. Vrh tega bi pa izgledalo tudi nekoliko bolj »krščansko.« No, naj bo že kakorkoli, pustimo kavkam njihovo veselje, katerega morajo imeti tudi otroci. Toda, da ne bo zopet pomote, moramo omeniti, da se je »Naša Noč« v svojem poročilu malce zmotila. Če smo smeli našim očem verjeti, tedaj smo našli celih 7 uniformirancev, kateri so s težkim trudom spotoma nalovili še štirje. Celu veliko in »postavno« krdelo rudarjev je torej sestajalo iz celih edenajstih oseb, med katerimi je bilo seveda tudi nekaj pazni-

kov. V pomirjenje javnosti torej naznanjamo, da se nam starega uniformiranega »londšturma« ni treba bati, posebno, ker bo Zajec, ki bo ostal zmirom Zajec, kakor vse kaže kmalu ostal z njegovo uniformo sam. Naraščanje naše podružnice »Unije avstrijskih rudarjev« nam vsaj za to jamči.

Voitsberg. Na grozno počasnost uradnega kljuseta, ki prav pogostoma celo obtiči, smo sicer že navajeni. Kar pa si v tem oziru »špoga« okrajni glavar v Voitsbergu, to pa že presega vse dopustne meje. Že zdavno pred enim letom je »Unija avstrijskih rudarjev« poslala na okr. glavarstvo v Voitsbergu in Deutschlandsbergu vlogo z zahtevo po zvišanju v kraju navadne dnevne mezde v svrhu dosege višje bolniške podpore. Okrajno glavarstvo v Deutschlandsbergu je dotično vlogo že dolgo tega rešilo in sicer v tem zmislu, da je v kraju navadne dnevne plače za politički okraj Deutschlandsberg primerno zvišalo, katero zvišanje je že dne 1. aprila 1913 tudi res stopilo v veljavo. Toda gospod okrajni glavar v Voitsbergu do sedaj še ni smatral za potrebno, da bi rešil gori navedeno vlogo, katera je bila tudi njemu istočasno vposlana. Ker pa prideta oboje glavarstva pri rudarjih ene in iste bratovske skladnice v poštev, je okrajni glavar v Voitsbergu zakrivil, da dosedaj ne dobivajo še bolni rudarji v obojih glavarstvenih okrajih tako potrebne višje bolniške podpore. Na tozadevno urgenco od strani Unije rudarjev, je okrajno glavarstvo v Voitsbergu odgovorilo, da bo zadeva tekom dveh mesecev rešena. Od tega časa pa je že potekla več kakor štiri mesece, toda o rešeni vlogi ni ne duha ne sluha! Zakaj gospod okrajni glavar vloge ne reši, je naravnost nerazumljivo. Človeku se nehote dozdeva, da hoče omenjeni gospod rudniškimi podjetnikom v Köflach - Voitsbreškem revirju izkazati neke službe, kajti toliko časa, dokler ni zadeva rešena, tem gospodom ni treba plačevati nobenih višjih prispevkov v bolniško blagajno. Nekaj mora gotovo tičati za tem, ker je na vsak način čudno, zakaj okrajni glavar ne mara rešiti tega, kar je njegov tovariš v Deutschlandsbergu že zdavnaj rešil. Če bo hotel okrajni glavar v Voitsbergu odvrniti od sebe krivdo, da prizadeti rudarji ne dobe potrebne višje bolniške podpore, tedaj se bo moral odločiti. Ako pa ne stori tega, bo povabljen, da ga bo kdo drugi opozoril na njegovo dolžnost.

Razne vesti.

Kasteltermeni. (Italija). Od tu poročajo, da je v tukaj se nahajajočem žveplenem rudniku, v katerem je vposlenih 700 delavcev, izbruhnil požar. Delavci so skušali se rešiti, ker pa iz jame vodi le en izhod, ki služi tudi za spravljanje rude, niso v naglici mogli priti na prosto, posebno, ker se je razširil gost dim in močan gorljivi plin. Žrtev požara je postalo 23 rudarjev.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cenjene sodruga čitatelje upozarjamo, da smo z današnjo številko pričeli prinašati vele-zanimiv popis potovanja po Srbiji in novih srbskih pokrajinah, katerega je napravil sodrug Hugo Sulc, urednik glasila nemške bratske stranke »Arbeiter - Zeitung«, ki se je v času srbsko-bolgarske vojske šel na lastne oči pre-pričati o tamošnjih razmerah. Popis, katerega prinašamo pod naslovom »Od Dunava do Vardarja«, bo gotovo vsacega zanimal, za to naj vsakdo skrbi, da bo zaporedne številke »Rudarja« gotovo dobil.

I. Jax & sin
Ljubljana
Dunajska cesta št. 17
priporoča svojo
bogato zalogo
šivalnih strojev
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji „Adler“.
Vozna kolesa.
Ceniki zastonj in franko.

== Priporočamo našim KOLINSKO CIKORIJO! ==
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani ==